

et KOSTNICKÉ JISKRY Evangelický týdeník 13-14/2016

20. dubna 2016

✦ ročník 101

cena: 13 Kč

Příští číslo vyjde

4. května 2016

Z obsahu

** Dvě či tři tváře času*

** Ztroskotání na cestě
do Říma*

Poselství k neděli Cantate

VYVOLENÝM SLUŠÍ BOŽÍ ŠATY
KOLOSKÝM 3,12–17

Tak jako Bůh v ráji přioděl Adama s Evou koženou suknicí, aby zakryl jejich nahotu, tak i nám věřícím li-

dem nabízí Bůh přiodění ctnostnými vlastnostmi, které by zakryly naše hříšné přirozené jednání. Lidské oblečení sestává z mnoha částí a jinak je tomu i s Božími vlastnostmi, které proměňují náš charakter. Někdo rád nosí například skromnost, která mu navíc dobře padne, protože byl zvyklý ji nosit už od dětství. Horší už to může být s trpělivostí, která se v jeho šatníku nenacházela. Mám za to, že Pánu Bohu nejde o to, abychom nosili jen to, co se nám líbí a na co jsme zvyklí (tak jako jsem byl já v době svého dospívání schopen nosit jedny kalhoty a mikinu třeba celý rok), ale ukázali na sobě světu celou Boží kolekci charakterových přiodění. Právě jejich pestrost a vzájemná kombinace ukazují na schopnosti toho, který je stvořil a dal k dispozici. A pokud patříte k těm, kteří mají někdy problémy sladit Boží

šatník s tím, jak se cítí, a tak si raději vezmete svoje staré dobře ošuntělé tričko (rozumějte starou přirozenost), čímž naštveté svoji manželku či někoho jiného, nezaoufáte. V dnešním textu je napsáno, že se máme snášet navzájem a odpouštět si. To ukazuje na to, že i mezi křesťany jsou chvíle a situace, které působí napětí a zranění. Jestliže něco nebo někoho snáším, tak u toho nemusím mít kdovíjak blahé pocity, ale jsem rozhodnutý to překonat a s Ježíšovou pomocí hledat odpuštění a smíření. Protože je to někdy hodně těžké, potřebujeme, aby v nás slovo Kristovo přebývalo v celém svém bohatství. Čím větší bohatství Božího slova mám a znám, tím větší naděje, že v něm najdu tu správnou perlu (verš), která přinese pokoj a světlo do mé situace.

Pavel Novosad,
kazatel BJB, Uherské Hradiště

Jedinečnost křesťanské víry

Apoštol Pavel byl první, kdo vztah k Bohu označil slovem víra. V islámu ani v hinduismu a ovšem v buddhismu se slovo víra nevyskytuje. Luther byl pak první z reformátorů, který přičkl víře prvořadou důležitost tím, že ji označil jako způsob existence a ne toliko jako souhlas s určitými věroučnými větami. A pak viděl, že každý člověk stojí před nevyhnutelnou volbou, buď žít ve víře, nebo v nevěře.

Z Bible se nám podává, že životadárným kmenem víry je Ježíš Kris-

tus, v něm je víra historicky ukotvená a je osobní a humánní, lidská. Je rozhodující silou lidského života. Nic většího a důležitějšího není. Když vyznávám, že věřím v Ježíše Krista, znamená to, že nepatřím sám sobě, ale svému Pánu. Toto vědomí víry mne však usvědčuje, že jsem lhář, žiji-li tak, jako bych byl sám svůj. Vracím se tak do stavu, v němž jsem byl, než jsem uvěřil, v němž jsem se cítil svým vlastním pánem. Člověk uzná radikálně, že je hříšník potřebný odpuštění vin,

až když se setká s živým Bohem či s evangeliem Ježíše Krista a tehdy toto setkání přivodí rozhodnutí: já nebo ty. Ty jsi Pán, já nepatřím sobě, ale tobě. A i když stále budou sociální a politické okolnosti věřícího ovládat nebo pokořovat, už se nezmocní jeho srdce. Ježíš Kristus vítězí svou vůlí nad nároky vlastní vůle člověka. Teprve tehdy jde o víru, jejíž moc se snoubí s pravdou.

K tomuto konci dospěje boj mezi lidskou vůlí a vůlí Páně. Rozhodu-

Dokončení na str. 2

AKTUÁLNĚ: HLEDÁME ZÁJEMCE, KTERÍ BY V LÉTĚ UČILI DĚTI V KRAJANSKÝCH SBORECH

Do Bohemky a Veselynivky, českých vesnic na Ukrajině, každé léto přijíždějí dvě dvojice studentů, které se tři týdny (někdy i více) věnují místním dětem. Pomáhají jim zdokonalovat češtinu, vyprávějí jim biblické příběhy a hrají si s nimi nebo zpívají. Vesnici Bohemku založili potomci pobělohorských evangelických exulantů v roce 1905, reformovaný sbor tam vznikl o rok později. V roce 1962 byl z nařízení sovětské vlády zrušen a obnoven byl až v roce 1992 po vzniku nezávislé Ukrajiny. Letos na podzim uplyne 20 let od dokončení stavby tamního kostela, jehož základní kámen byl položen v roce 1994 za přítomnosti tehdejšího synodního seniora Pavla Smetany.

Jednou z posledních osad založených potomky pobělohorských exulantů byla v roce 1912 Veselynivka na území dnešní Ukrajiny. Původní název Sirotinka se několikrát měnil, současné jméno nese vesnice od roku 1950. Tamní evangelický sbor byl založen pravděpodobně v roce 1923, zrušen byl stejně jako v Bohemce roku 1962 a obnoven až v roce 1998. Díky finanční pomoci Čes-

kobratrské církve evangelické se podařilo zakoupit bývalý obchod a přebudovat jej na útulnou modlitebnu.

České evangelické sbory v zahraničí, které, ač nejsou součástí Českobratrské církve evangelické, jsou s ní spojeny vztahem vzájemnosti (Bible, zpěvník, tradice, Sbírka kázání, časopisy, kontakty). Tradicí je i letní pobyt českých studentů, kteří se věnují tamním dětem.

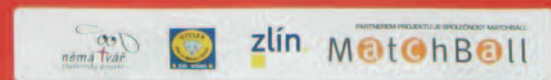
Doprava, bydlení a strava je zajištěna, slušné kapesné také. Máte-li chuť se vypravit za českými krajany na Ukrajině, podrobnosti rád sdělí Miroslav Pfann – farář v Libiši, pověřený péčí o české evangelické sbory na Ukrajině.

Psát lze na miroslav.pfann@evangnet.cz (foto: Petr Marek)

HLEDÁM PÁNA. ZN.: NAPOŘÁD

...PŘIJĚTE SI VYBRAT HAFANA NEBO KOČKU DO ZLÍNSKÉHO ÚTULKU
A DOPŘEJTE MU TAK STÁT SE ČLEMEM VAŠÍ RODINY
WWW.UTULEK.ZLIN.CZ, UTULEKZLIN@VOLNY.CZ, TEL.: 577 244 444

Body

Jmenuje se Body, malý pes našich sousedů. Dostal jméno, jež v angličtině znamená tělo. Body je chytré zvířátko, miluje svého pána, projevuje mu respekt a věrnost. Chová se důstojně a hrdě, až je to vzhledem k jeho chundelaté, nízké postavě komické. Vždyť také s ním jeho pán získal nemálo medailí v různých kynologických soutěžích. Teď však chodí Body jako tělo bez duše. Jeho pána odvezli do nemocnice, odkud se nevrátil. Body vychází na ulici a svého pána stále vyhlíží. Z jeho očí zmizela jiskra a usadil se v nich smutek. Body je jako bez života.

V našich zemích je běžné vlastnit psa. Němá tvář je milým společníkem mnoha osamělých lidí, pomocníkem postižených a radostí dětí početných rodinek. Mít dobrého pána je pro každé domácí zvíře životní ternó. Šťastné zvíře poznáte na první pohled. Ne nadarmo říká Bible, že všechno tvorstvo očekává zjevení synů Božích. Zajímavý je i oddíl ve Skutcích 10,15, kde Bůh prohlašuje všechny živočichy apoštola Petrovi za čisté. Dodnes je totiž pes pro muslimy zvířetem nečistým, které nesnášejí. Nečistým bylo i ve Starém zákoně. V zemích Předního východu se venku volně potulují po nocích smečky divokých psů bez pána, jimž není radno se dostat do cesty. Odráží ve svém chování lidské zacházení s nimi. V Evropě je pes nazýván čtyřnohým přítelem člověka. Pes o lidskou přízeň stojí. Vždycky když nějakého potkám, překvapí mne jeho zvědavé, pozorné a testující oči, sblížení visí přímo ve vzduchu. Jeho mluva tělem vyjadřuje však i opatrnost, zábrany a strach. Slyším se, jak říkám: Neboj se, pojď ke mně, a napřahuji k němu vstřícnou ruku. Strach je překonán, nesmělý ostych se proměnil ve vrtění chvostem a blažené spočinutí pod hladící, konejšivou rukou. Vzápětí již leží pes na zádech a ukazuje, že se vám vydává se vším a všude. Stáváte se tím, koho respektuje a rád by následoval. Nepřipomíná nám to něco?

Pes hledá dobrého pána. To, že mnozí lidští pánové právě dobří nejsou, je už úplně jiná věc. Viděla jsem v Řecku psa, který dobrého pána hledal. Běhal po pláži sem a tam, testoval lidi a u kterých mu připadlo, že by to

Dokončení na str. 2

Z církví doma i ve světě

STAROKATOLÍCI ZVOLILI NOVÝM BISKUPEM PAVLA STRÁNSKÉHO, KTERÝ NAHRADÍ DUŠANA HEJBALA
Na 49. synodě Starokatolické církve v České republice, která se konala 8. dubna v Želivském klášteře, byl ve třetím kole volby zvolen biskupem Pavel Benedikt Stránský. Ten se ujme vedení církve 17. července. Stránský je od roku 2003 farářem ve Zlíně. Podle ČTK nový biskup pracoval v minulosti u policie, kam nastoupil v roce 1999 a loni se stal tiskovým mluvčím jejího zlínského krajského ředitelství. Do svého biskupského svěcení bude uváděn jako biskup elekt (tím se stává po volbě). Starokatolická církev má v celé České republice jediného biskupa, který je zároveň biskupem-ordinářem pro anglikánské věřící na celém území ČR. Současným biskupem je Dušan Hejbal, který byl zvolen v roce 1991. Podle ústavy Starokatolické církve do biskupské služby je volitelný kněz: "pověřený službou ve Starokatolické církvi, který dosáhl věku nejméně 35 let, v době volby působí nejméně 10 let v pastoraaci Starokatolické církve, má pobyt na území České republiky a osvědčí víru, znalosti, mravy a další osobní vlastnosti odpovídající náročnosti biskupské služby." Biskupy volí synoda složená z kněží i laiků. Církve neklade celibát jako podmínku svátostného svěcení. Starokatolická církev, ke které se podle ČTK v posledním sčítání lidu v roce 2011 přihlásilo 1700 věřících, vznikla v 2. pol. 19. století po I. vatikánském koncilu. Důvodem pro oddělení od Římskokatolické církve byl zejména nesouhlas v základních doktrinárních otázkách, především pak v oblasti papežské neomylnosti a božském původu papežské moci. Starokatolické církve v jednotlivých zemích jsou autokefálními církevními společenstvími. Některé z nich jsou sdruženy v Utrechtské unii Starokatolických církví v čele s arcibiskupem v Utrechtu.

podle ČTK a www.christnet.cz

BOMBASTICKÁ AKCE?

V rozpomínce na davové misijně-uzdravovací shromáždění zkraje devadesátých let by oznámení a pozvání na megakonferenci v Brně mohlo zapadnout. Komu je to blízké, nabídku přijme, jiný nikoli. Co je na letošní konferenci zvláštní, je především její protagonista. Lékař Dr. David Owuora z Keni. Měl přijmout ojedinělé proroctví, dary uzdravování a misijního působení. V rozjitřeném křesťanském prostředí Afriky měl zapůsobit přímo i televizním přenosem na miliony lidí. Co je však varující, je jeho deklarace způsobu pověření: On sám o svém povolání říká: „V roce 2003 při pobytu v Chicagu jsem jedné noci spal v posteli, když se mi ve vidění ukázal Pán doprovázený Danielem, Elijášem a Mojžíšem jako svědky. Dotkl se mne levou rukou a pozvedl mne. Nechápal jsem, co to znamená. Řekl mi: „Chci, abys byl mou rukou na Zemi,“ ukázal mi cestu, po které mám jít, ukázal mi trůn a uvnitř byla Truhla Nové smlouvy.“ Dále se mu měl ukázat Bůh doprovázený Janem Křtitelem a říci mu, aby přikazoval čtyřem stranám světa, aby se připravily na příchod Ježíše Krista. Owuora dále tvrdil: "Pán mi dal Mojžíšovu hůl a požádal mne, abych varoval všechny národy Země, aby činily pokání ze sexuálních hříchů, lží, čarodějnictví a kázání prosperity tak, aby byl obnoven Pánův oltář." Prostě se cítí být autoritativním prorokem posledního času. V českém prostředí obdobně získal skupiny příznivců v minulém století William Marrion Branham. Je dosti zarážející, že ve svých materiálech doporučuje Davida Owuoru z Keni Brněnská tisková misie.

-kar

Body

Dokončení na str. 2

mohli být ti praví, se uvelebil. Tiše a poslušně vedle nich stále ležel a dával najevo svou vstřícnost. Člověka ani nenapadlo, že k těmto lidem nepatří. Když se den nachýlil, lidé z pláže odešli a psa s sebou nevzali. Jak také, byli to sezónní hosté a za pár dní odletěli domů. Tohle pes nevěděl. Potkávali jsme ho na ulici, tu se přidal k tomu, tu k onomu. Veselá děvčata mu házela klacek a chtěla aport. Pes ale chtěl něco docela jiného. I k nám se přiblížil a sledoval nás až do hotelu. Jeho oči byly smutné. Přesto v nich byla pořád malinká jiskřička naděje. Co když to tentokrát vyjde? Existují lidé, kteří takhle vytrvale hledají svého Pána a Boha? Vidíme je mezi námi? Spíše naopak. Člověk se od Boha emancipoval, je svobodný, po poddanosti vůbec netouží. Boha by byl ochotný vzít v potaz jediné jako toho, po němž může vyžadovat „aport“ svých přání. Vodítko chce ovládat sám. Vidíme často, jak některý pejsek na šňůře pánečka doslova vleče sem a tam. Tak i tělesný člověk by rád radil tomu, kterým by se měl nechat vést. Vede jej touha očí a kdoví co ještě. Existují však i praví hledači Boha. Může nás těšit, že jejich touha nezůstane bez výsledku. Bůh jde člověku vstříc a říká: Neboj se. Já se tě ujmu a budeme chodit spolu. Už nemusíš být sám, budeš mít u mne bezpečí, radu i pomoc. Vezmi mne za slovo, nedám tě. Můžeš se na mne spolehnout, jsem věrný. Myslím, že tě to bude se mnou bavit. Z bezdomovce se staneš tím, kdo domov obdrží. A s domovem i moji lásku. Můj hlas bude ve tvém srdci. His masters voice – hlas tvého pána nebude jen iluze z dávné gramofonové desky. Vodítkem, jímž tě upoutám, jsou provázky mého milování. Popustím ti je, nebudou tě škrtit, budou tě citlivě udržovat na bezpečných a dobrých cestách. A nebude to tak, že ty za ně potáhneš mne - i když i to také někdy připustím, protože tě respektuji a tvé touhy mám na zřeteli. Pak poznáš, že vodítko je více svobodou než poutem. Já jsem také připoután k tobě vodítkem lásky a své milosti. Jsem ti nakloněn náklonností nepřestajnou. Nejsi otrokem, jsi mým milovaným dítětem a já tvým otcem. Budu s tebou a budu ti nápomocen. Jsem tvůj stvořitel a mám na zřeteli tvoje dobro a život. Poddáváme-li se Bohu, poddáváme se nejvyššímu dobru a lásce. Ne-li, nejvyššího dobra se zříkáme.

Marie Plotěná

Jedinečnost křesťanské víry

Dokončení ze str. 1

jící úlohu při tom, jak jsme již řekli, hraje setkání s historickou osobou. K víře se člověk nedopídí svým myšlením, svou fantazií, citem. Tyto všecky mocnosti nejsou s to přemoci svobodnou vůli člověka. Musí ji přemoci něco zvenku, nikoli něco neosobního, ale osoba, již oslovujeme „ty“ a která musí být mnohem mocnější a vznešenější než já, jíž se pak dobrovolně podám. Jen tak se lidská svobodná vůle promění v přináležitost k Bohu, přijme Boží členství. Takové přináležitosti říká Bible víra. Řekli jsme, že setkání s Boží osobou je rozhodující důvod toho, proč a jak Nový zákon užívá slova víra. Nevypovídá jen, že Ježíš je Pán, jehož požadavky věřící rád plní, ale že tyto požadavky nejsou výrazem Je-

žíšova nároku, nýbrž darem jeho milosti. Touto milostí je věřící posílen proti své vůli, která konečně rezignuje, už nic nenamítá proti přináležitosti člověka k Bohu. Bůh ve své milosti dává neskonale víc, než by člověk získal starostlivostí své vlastní vůle. Tímto darem, jímž poznávám, že Bůh je pro mne, dostává moje nová přináležitost další význam. Pán mne nestaví pod sebe jako nádeníka, ale vedle sebe. A já se na tom místě mohu cítit bezpečný a jistý a už bez lítosti opouštím to místo, které jsem dříve pokládal za své. Toto nové místo vedle Pána přijímám s radostí a to dřívější opouštím bez lítosti. Pán mně daroval nové bytí, existenci, která se celá koupe v jeho milosti. Tato nová přináležitost mne přivádí blíž k Bohu,

Kdo tedy, Pane?

Kaz 8,16–17; 9,1–4a; Mt 19,16–26

Učedníci se zhrozili (Mt 19,25): „Kdo potom může být spasen?“ Mně se vedlo stejně, ale šlo o jiný rozhovor. „Říkáte Armagedon... a soud nad světem? Ano, znám Bibli. Vy jste svědek Jehovův? Já zase Ježíšův, to bychom si mohli rozumět.“ „Je mi líto. V otázce Boha se nesjednotíme.“ „Pročpak?“ „Chybné učení o Trojici. To je pozůstatek pohanských náboženství, to učení o více bozích. Náš Bůh je jeden a má zcela konkrétní jméno: Jehova.“ „Jak jste na to přišel, o té Trojici?“ „Tady, vidíte? Pravda, která vede k věčnému životu...“ „A co Ježíš, ten tam nevede?“ „Jistě. Vede. Ale jen toho, kdo je v pravdě.“ „Souhlasím. Ale do Pravdy uvádí Duch svatý, tak to říká Ježíš.“ „Duch svatý je Boží účinná síla. Jehova nám dal Bibli a rozum“. „Ve všem ale nemáme jasno. Naše poznání je částečné, píše apoštol Pavel.“ „Bylo částečné, ale poznání se rozšiřuje“. „Máte pravdu. Však Bůh poslal církvi reformátory.“ „Učení všech církví je falešné. A křesťané vedli samé války. Proto zahynou spolu se světem v Božím soudu. Poslední bitva v údolí Armagedon se nezadržitelně blíží.“

-kar

„A kdy ten soud podle vás vypukne...? Abych byl připraven...“ „V roce 1914 se Ježíš ujal vlády v nebi. Soud přijde ještě během této generace, tedy v našem století.“ „Ale Ježíše už jste čekali, pokud si vzpomínám, aspoň třikrát?“ „Neměli jsme plné poznání. Ale poznání se rozšiřuje, jak už jsem řekl.“ „Takže „Pravda, která vede k věčnému životu“ se mění?“ „Nemění, jenom poznání se rozšiřuje.“ „A u jiných církví ne? Co ekumenické hnutí?“ „Na falešném základě je všechno falešné. Oddělte se! Vyjděte z Babylonu!“ Vyšel jsem z Babylonu značně otřesen. Zdálo by se, že rozum zvítězil. Ano, ale ne ten můj, nýbrž jehovistický. Chladný, psychologicky zpracovaný, rádoby dialektický, bez šance na dialog. Biblické verše jsou propojeny do systému, a nezná-li člověk souvislosti, je ztracen. A když je zná, stejně to nepomůže, neboť „vážného badatele Bible“, jak si jinak říkají, stejně nepřesvědčí. Studovat s nimi Bibli – a v tom jsou jistě příkladní – jejich ideové sevrění vesměs nezmění. Jejich životní postoj je nekompromisně zákonický, svévole je „hříchem k smrti“ (Žd 10,26). Jde přitom o tvrdý boj proti tělu a proti světu, obojí je doménou ďábla. Patří

jenž mne už svými požadavky nedeptá a nesnižuje v nicku, ale přímá mne jako otec s otevřenou náručí. Už nejsem dokonce jen vedle Boha, ale podle jeho pověření vládu a s ním si podmaňuji všechny věci a panuji nad nimi (Gn 1,27). Připadá mi to, a je to asi tak, že jsem byl Bohem stvořen jako nový člověk ve víře, avšak zároveň jsem byl obnoven k podobě původního člověka stvořeného k obrazu Božímu. Moje víra tak získala pevnou půdu pro svou existenci a rozhodování, nalezla místo v původním pořádku, je uzemněna, odolná proti nevěře. „Vytrvale běží s pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku až do cíle.“ (Žd 12,1-2)

Josef Veselý

k těm, kteří nejsou jako „ostatní lidé“ (L 18,11). S výjimkou důsledného pacifismu se jejich životní styl podobá šíitskému radikálnímu islámu. Kde je radostná Ježíšova zvěst, láska a naděje pro hříšného člověka a tápající svět? Kde je radostná úleva, vydechnutí, že jsou mi hříchy odpuštěny pro oběť Kristovu? Kde je prožívaná jistota, že spása začala dnes, v jediném a jedinečném spolehnutí na Ježíše? Je snad spása jen posmrtný život a celý zdejší život je jen vyčerpávajícím úsilím, jak si ho vydobýt? V případě takového chápání se nutně nastoluje otázka, jak si věčnou spásu pojistím pravým učním či postačujícími skutky. Skutky? Hanba, ostuda, naprosté selhání. Učení? Bolestná nejednotnost a fragmentace do desítek, ba stovek oddělených a vyhraněných společenství! Kdo tedy, Pane, bude vyvolen? „Všichni, kdo žijí, mají naději“ (Kaz 9,4a).

I. Především k tomu nás, bratři a sestry, Pán Bůh nepovolal, abychom byli porotou, která má v otázce spásy druhých vynést konečný verdikt, který by Bůh jen slavnostně potvrdil. Jak se nám učení toho či onoho církevního společenství a naše skutky mohou stát modlou, která se nabízí vedle Krista anebo dokonce místo Krista jako prostředek

Dokončení na str. 3

Generace 21, Iráčané a má to smysl pomáhat!

Přesídlení Iráčanů do naší vlasti neproběhlo tak klidně, jak mnozí očekávali. Zhruba jedna třetina z těch, kteří k nám již dorazili, licitovala o lepší ubytování, byť by obdržela rekonstruovaný byt v centru Jihlavy. Poté tajně utekla do Německa (zřejmě po kontaktu s návštěvou z Německa), odkud by měla být nyní předána do České republiky a poté navrácena do Iráku. Mluvoči a ředitel nadace se zprvu vyjadřoval nejasně, posléze přiznal pochybené zastupování nadace jistým Iráčanem, křesťanským konvertitou Salmanem Hasanem. Pozornost vzbudily právě jeho kontakty s kontroverzním národoveckým aktivistou Martinem Konvičkou, hnutím Úsvit a Blokem proti islámu. Věc byla silně a dosti věrohodně medializována pro velký zájem veřejnosti. Ministr vnitra Chovanec pozastavil projekt Generace 21 na záchranu 153 iráckých křesťanů. Je třeba ocenit vyjádření jednoho z obětavých organizátorů Generace 21 Dana Drápala: „Padá to na naši hlavu.“ Nelze však odepsat ohromné nasazení nezištných pracovníků nadace v naději, že zbylé dvě třetiny dalších vybraných Iráčanů, u nás nakonec domov naleznou. A posléze se otevrou dveře i pro zbylé zájemce, s nimiž se již počítalo.

-kar

Možná si ještě pár z nás vzpomíná, jak po otevření hranic se na některých rakouských supermarketech objevily nápisy: "Češi, nekradte nám tady!". Tehdy se nám, co jsme v supermarketech

nekradli, podobné nápisy moc nelíbily. Proč? Protože se jednalo o princip kolektivní viny. S podobnými argumenty nyní operují ti, kdo odsuzují irácké křesťany a Generaci 21. Odsuzují nikoli to, že by zde Iráčané kradli, ale že, slovy ministra Chovance „zneužili pohostinnosti ČR“.

Co z toho pro myšlení davu plyne? To, že nemá smysl iráckým křesťanům pomáhat. Někdo (z Čechů) kradl, a proto všichni kradou. Někdo se (z iráckých křesťanů) pokusil ilegálně vstoupit do Německa, proto to udělají všichni. Proč se zdržovat nějakým rozlišováním? Co na tom, že se jedná jen o některé? Že v místech, z kterých odešli, probíhá genocida křesťanů? Mnozí lidé nyní mají skvělé alibi, že pomáhat zoufalcům prchajícím před válkou nemá smysl.

Jako pastor snažící se pomáhat lidem jsem někdy udělal chyby, které mě štvoou. Několikrát se naši lidé, kteří zneužili můj čas, energii, důvěru i peníze. Přiznám se, že jsem do svých chyb někdy zatáhl i sbor. Přesto bych si nedovolil udělat závěr, „všichni“... bezdomovci, bývalí vězni, děti alkoholiků, lidé bez práce jsou... Jen stupidní člověk by na základě mých zcela prokazatelných chyb mohl udělat závěr, že „všichni“ duchovní jsou naivní, hloupí atd. Prostě nelze z několika chyb, kterých se dopustíte, když někomu pomáháte, udělat jakoukoli generalizaci. Proto nelze śmahem odsoudit irácké křesťany, kteří přišli do ČR.

David Novák (z internetetového článku ze 7. 4. 2016)

Bláznovství víry podle Jakuba

JIRÍ MRÁZEK: VÝKLAD JAKUBOVY EPIŠTOLY

DRUHÁ KAPITOLA

Pokračování z minulého čísla
Výklad tohoto verše se potýká se dvěma problémy, které na první pohled mohou znít absurdně: (a) námitka zní přesně opačně, než bychom čekali; (b) není jasné, kde končí námitka a začíná Jakubova odpověď. (a) Čekali bychom námitku *Já mám víru, a ty si měj ty své skutky*. Takto si nejspíše představujeme, že by oponoval apoštol Pavel – a Jakub by odpověděl: To přece nejde. Ukaž mi tu svou víru bez skutků. Taková víra není. Vždyť opravdová víra se vždycky nakonec projeví ve skutečném životě. Naopak, já ti ze skutků ukážu tu svou víru. Takto nějak by nám to dávalo smysl. Jenomže námitka je řečena *opačně*. Ten, kdo s Jakubem polemizuje, říká: *Ty (Jakube) máš víru – a já mám skutky*. (b) Nyní přistupuje i druhý problém: Kde vlastně končí námitka a začíná Jakubova odpověď? Jestliže pomyslný odpůrce předhazuje Jakubovi víru (a sám si vyhrazoval skutky), pak slova *ukaz mi tu svou víru bez skutků* stěží mohou být Jakubova odpověď (protivník si neosobuje víru bez skutků, nýbrž právě skutky). Je tedy i druhá část verše stále ještě součástí námitky: Ukaž mi (Jakube) tu tvou víru bez skutků – a já (který s tebou nesouhlasím) ti ukážu ze svých skutků tu svou. *Gramaticky* jsou role docela jednoznačně rozděleny takto. Proč by ale zrovna Jakubovi měl někdo předhazovat víru bez skutků? A proč by proti Jakubovi měl používat jeho vlastních argumentů? Odpověď hledejme v tom, že Jakub předjímá všechny případné námitky. A tato námitka je buďto vedena z pozic naprosto protilehlých Pavlovi (z opačného extrému) – anebo (pravděpodobněji) je to námitka, která říká *ty vlastně tordíš*. Když domyslím tu tvou tezi (Jakube), tak by to znamenalo, že člověk vlastně nemusí mít žádnou předem formulovanou

víru. Nech si tu svou staromódní víru, je k ničemu. My máme skutky, a ty jsou naše víra. Nutno říci, že představa, kterou zde nastolil pomyslný protivník, nezní židokřesťansky a už vůbec ne pavlovsky, ale ze všeho nejspíše připomíná to, co si pod vírou představuje sekularizovaná společnost: Věrouka je zbytečná. Víra v nějaké nadpřirozené bytosti vede jen ke strachu. Prostě člověk nějak žije a potom, při zpětném ohlédnutí, se o něm dá říci: Věřil na slušnost. Věřil na to, že si mají lidi pomáhat nebo že se nemá podvádět nebo tak něco. Nebo naopak věřil jenom svým ostrým loktům. Jakub s tím bude prudce nesouhlasit. Ale nejprve si ještě musíme vyslechnout pokračování námitky:

Jk 2,19 *Ty věříš, že jeden je Bůh! – to dobře děláš. Tomu věří i démoni a třesou se.* Toto je – gramaticky i striktně logicky vzato – pořád ještě námitka pomyslného protivníka, který se ohání tím, že má skutky, a víru přenechá klidně Jakubovi. K čemu je dobrá taková víra, že existuje Bůh? Tomu věří i démoni, a nezachrání je to. Třesou se. Víra je dobrá jenom k tomu, aby naháněla strach.

Jk 2,20 *Jestli tedy chceš vědět, prázdný člověče, tak víra bez skutků je nečinná (nebo neúčinná).* Teprve tady přichází Jakubova odpověď. Formálně je naznačena slovy *jestli tedy chceš vědět* (= chceš-li znát odpověď) a novým oslovením: *Prázdný človče!* Toto poněkud expresivní oslovení naznačuje, že protivník je „mimo“: argumentuje sice z Jakuba, ale uniklo mu to podstatné. Je prázdný, unikl mu obsah. Nebo: ty jeho skutky bez víry, skutky, ze kterých si každý odečte víru, jak chce, jsou prázdné, chybí jim cosi podstatného. Ve své odpovědi bude Jakub hájit nerozlučnost víry a skutků, víry a skutečného života. Nejprve se tedy zastane víry: Nelze říci *ty* máš víru a *já* mám skutky. Víra bez dopadu do skutečného života je defektní, nečinná (nebo

také *nezaměstnaná*). Není bez *realizace* (*uskutečňování*) myslitelná. V následujících příkladech ukáže, že na druhou stranu ani skutky – ani skutečný život se neobejde bez předem uvědomělé víry:

Jk 2,21 *Abraham, náš otec: nebyl ospravedlněn ze skutků, když položil Izáka, svého syna na oltář(?)* Je docela kuriózní, že v novozákonní řečtině, která byla psána bez interpunkce, může tato věta být stejně dobře konstatováním – nebo otázkou. Konstatování znamená: Abraham *nebyl* ospravedlněn ze skutků. Zatímco otázka se ptá: Což nebyl ospravedlněn ze skutků? (Očekává se odpověď: *byl*.) Ale ještě mnohem kurióznější je, že je to vlastně jedno. Obojí by zde dávalo smysl – jednou jako odpověď apoštolu Pavlovi: Abraham byl ospravedlněn (i) ze skutků (nejenom vírou); podruhé jako odpověď na tu námitku, že skutky stačí, víra je k ničemu: Abraham *nebyl* ospravedlněn (jenom) ze skutků.

Zní to absurdně, že by bylo jedno, kterou z těch protichůdně znějících možností si vybereme, ale je tomu tak. Klíčová je totiž pro Jakuba až následující věta, která ať jednu nebo druhou možnost uvede do souvislosti a na pravou míru:

Jk 2,22 *Vidíš, že víra spolupůsobila se skutky (nebo: spolupůsobila na skutečnost) a teprve v nich (v ní) došla naplnění.*

To, co je tu u Abrahama podstatné, je *víra*, která se projevila *v životě* a která mu v tom životě skutečně pomohla. Jakub odmítá jedno od druhého oddělit. Na jednu stranu: víru *musel použít*. Na druhou stranu: to, co dělal, by bez víry nedávalo smysl. Samozřejmě je nápadné, že Jakub použije stejný příklad (stejného Abrahama), kterým apoštol Pavel argumentuje pro ospravedlnění vírou. Při podrobnějším srovnání však zjistíme, že každý z nich si z Abrahama vybírá jiný příklad.

Pokračování příště

12

Naše recenze

MATÚŠ KOCIAN: ETIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. PRAHA, ČZU 2015. 124 s.

Chování jednotlivců vůči životnímu prostředí se u nás po pádu komunismu beze sporu v mnoha ukazatelích zlepšilo (třídění odpadu, šetření vodou i elektrickou energií), v jiných ovšem zas zhoršilo (rozmach automobilismu). Nemusí jít o zásluhu či vinu jednotlivých lidí; cena vody se výrazně zvýšila, hromadná doprava v méně exponovaných oblastech do určité míry přestala fungovat, řada obcí je v sobotu a v neděli bez dopravní obsluhy. A podobně některé nově vytvářené zákony jsou životnímu prostředí příznivé, jiné jsou orientovány proti němu. Náš vztah k životnímu prostředí však nemůže být určován ekonomickými či právními nástroji, byť aspoň do určité míry se tyto normy do našeho jednání promítnou.

Vnímání životního prostředí, naše postoje a chování vůči němu vychází z hloubky osobnosti. Je ovlivněno jak praxí okolí, tak i osobními vědomostmi, především v oblasti přírodních věd. Pro křesťana je důležité, aby bylo v souladu s biblickým poselstvím; aby stvořený svět přijímal jako dobré Stvořitelovo dílo, aby do svých vztahů promítnul Ježíšovu etiku. A můžeme říci obecně, i když překročíme hranice křesťanství, že vztah člověka k životnímu prostředí je záležitostí etiky. V publikaci Etika životního prostředí se autor RNDr. Matúš Kocian, Ph.D., přírodovědec (jeho specializací je entomologie) a římskokatolický kněz, spolupracovník Ekologické sekce České křesťanské akademie, nepředpokládá u čtenářů křesťanskou orientaci. Obrací se především k "typickému" posluchači České zemědělské university. Seznamuje ho se základy etiky a přehledně probírá vývoj vztahu člověka k životnímu prostředí. Věnuje se v rámci rozsahu publikace podrobně různým ekoetickým koncepcím. Výklad doplňuje několika důležitými "klasickými" ekoetickými texty, mezi nimiž na prvním místě je Desatero Božích přikázání.

Kocianova kniha je beze sporu obohacením českého knižního trhu. Je psána přehledně, srozumitelně, systematicky a velmi čtivě, a tak ji skutečně lze potenciálním čtenářům doporučit.

Jiří Nečas

Reakce čtenářů

HLEDÁM CÍRKEV, KŘESŤANSKOU (ET-KJ Č. 9/2016)

Bratr Milan Pečeňa srovnává církev z doby Ježíšovy s církvemi dnešní doby a rád by našel nějakou podobnou té z 1. století. Předně kritizuje „pozitivní“ vztah k válčení a k násilí celkově. Má možná na mysli křížácká tažení za dobytí Svaté země vyhlášená papeži ve středověku? V tom bych s jeho kritikou asi souhlasil. Ale „reconquista“ ve Španělsku v 15. století, nebo těžké obranné boje křesťanů s Turky při jejich opakovaných taženích na Balkán a do střední Evropy s cílem podrobit území – to vše v zájmu přežití evropské civilizace židokřesťanské asi bylo nutné. Anebo kritizuje dnešní účast našich vojáků v zahraničních misích a existenci vojenských kaplanů v armádě? Dovolte, abych citoval Tomáše Halíka z jeho knihy Chci, abys byl (2012), protože lépe bych to říct nedovedl: *...Ve světě „těch druhých“ jsou lidé, kteří naši kulturu nenávidí, považují nás za nepřátele, nepřátelsky se k nám chovají a usilují o to nás zničit. Před násilím nelze ustupovat, je třeba chránit a bránit nevinné. ...Člověk může nastavit pouze svou vlastní tvář, je-li naděje, že tím zastaví zlo, nikoliv však tváře druhých; ty musí bránit, za ně máme odpovědnost. Avšak můžeme a musíme udělat všechno, aby věci tak daleko nedošly. Na mnoha ohrožených místech je ještě čas pro prevenci a terapii násilí, k němuž se sice schyluje, avšak ještě nepropuklo natolik, aby lidské mozky zatemnila jako droga nenávist a pohled na krev. Smysluplný dialog je možný jen mezi střídlivými.*

K druhému „problémovému“ tématu – vztahu církví k majetku – se vyjádří třeba někdo jiný, povolanější.

Nevím, jestli bratr Pečeňa najde svou církev, přál bych mu to, ale pochybuji. Pohan Herakleitos, vrstevník doby Starého zákona, by nám asi řekl, že nikdo nevstoupí dvakrát do téže řeky.

Zdeněk Krůta

Anglický dramatik William Shakespeare

(NAROZENÝ 26.4.1564 – ZEMŘEL 23.4.1616 VE STRATFORDU NAD AVONOU)

Byl synem rukavičkáře /ze šesti dětí/, asi získal středoškolské vzdělání ve svém rodišti, 1582 se oženil s Annou Hathawayovou a měli tři děti. Jeho divadelní činnost je však spojena hlavně s Londýnem. 1592 už byl známým hercem a dramatikem. Morová epidemie přinutila divadelníky, aby hráli na okraji města v Banksidu, od roku 1599 do 1613 v budově The Globe. Shakespeare se však už dříve vrátil do rodného města, kde jako úspěšný divadelní podnikatel skoupil řadu pozemků a mohl provdat obě dcery. Jeho život a slavné dílo spadá do doby královny Alžběty I. (1533/58-1603) a řadí se k renesanci. Jeho tvorba zahrnuje historická dramata, milostné tragédie, dvorské veselohry, satirické komedie i pohádkové hry. Látku namnoze převzal a nově zpracoval. O jeho autorství jsou četné dohady, ale ty jsou asi důležité jenom pro badatele. Shakespearova tvorba prý představuje jakousi paralelu k anglickému překladu Bible z roku 1611 („Verze krále Jakuba“) a podle jisté domněnky se ho účastnil. Pokud Bibli cituje (Jób, Kazatel, Efezským), pak ovšem starší překlady. Jeho dílo je však plné biblických narážek.

Z jeho děl jmenujme: *Sonety, Hamlet, Král Lear, Othello, Richard III., Macbeth, Kupec benátský, Romeo a Julie, Veselé paničky windsorské, Večer tříkrálový, Sen noci svatojánské, Zkrocení zlé ženy a Zimní pohádka*.

Bez citu zákon popírá sám sebe, neboť se může zvrhnout v tyranii. (Timon Aténský)
Milosrdenství nelze vynutit. Snáší se z nebe jako něžný déšť na zprahlou zemi. Je dvojnásob požehnaním: kdo dává, blažen jest jak ten, kdo bere. (Kučec benátský)

B. Vik

Kdo tedy, Pane?

Dokončení ze str. 2
k záchraně. Kolik běhá po světě křesťanů, kteří se domnívají vlastnit dostatek pravdy a plnost Ducha k neomylnému výkladu Písma! Touha člověka chtít „znát jako Bůh“ ho přivedla jen k poznání vlastní bídy. Plnost Ducha měl jedině Ježíš, my poznáváme jen „z částky“ (1 K 13). A proto nám sluší vždy pokora, vstřícná a otevřená k duchovnímu poznání, jež bylo svěřeno jiným.

II. Kdo tedy může být spasen? (Mt 19,25; L 18,26)

„Mistře, co dobrého mám dělat, abych získal věčný život?“, ptá se onen majetný a hledající mladý muž (Mt 19,16n). Ježíš rozumí jeho touze si tento život zasloužit. A tak mu vychází vstříc: „Zachovávej přikázání!“ a jmenuje ta, která se týkají lásky k bližnímu, ta „z druhého koše“. Ježíš ví, že zde je ten mládenec „silný v kramflecích“, ale také ví, že jeho problémem jsou právě ta z prvního koše, kde nebo co je tvůj bůh. Onen mládenec nepohlédl, kam Ježíš míří, a proto odpovídá s jistou hrdostí: „Přikázání plním od mladosti. Co mi ještě schází?“

Dnes bychom řekli: byl to humanista a zároveň náboženský člověk,

vzácná a dobrá kombinace, jež pootevřítá nebe. Jeho život – to byly skutky lásky a správné učení, znal přece Boží zákon. A přece cítil, že mu něco schází, úžasné rozpoznání! Neměl jistotu, že bude žít věčně. A možná ani tu druhou, že skutečně žije! Proto vlastně vyhledal Ježíše, proto přichází se svou otázkou. Ale nejspíše čekal jeho přitakání: „Děláš to dobře, jen vytrvej!“ A mohl by pokračovat. V čekání na smrt, s permanentkou pro věčnost.

Ale Ježíš na něj pohlédl, jen pohlédl! Pohlédl s láskou a ten pohled, to byla naděje!

„Chceš skutečně vejít do života?“

„Ano, Pane, proto jsem přišel.“

„A pro co žiješ teď?“

„No, mám hodně majetku a spoustu starostí. Ženu jsem pojal, dům jsem koupil, nevím, kam dřív skočit...“

„Život člověka není zajištěn tím, co vlastníš. Není možno sloužit dvěma pánům, živému Bohu a mamonu. Živý Bůh je Bůh „žárlivě milující“, znáš přece přikázání: Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující. Nebudeš mít jiného boha mimo mne.“

„Ale já přece věřím, Pane, věřím, že je nad námi živý Bůh! Znam pravé náboženství...“

„Ale sloužíš modle, můj synu. Lidské srdce, to je dílna na výrobu model. Nejen majetek, také náboženství nebo i tvá žena může být „tvůj bůh“. Všechno, na co spoléháš, pro co žiješ, čemu nebo komu z této země celým srdcem sloužíš, to je „tvůj Bůh“. Mrtvý, nepravý bůh... Nevede do pravého života, a proto nemáš pokoj. Do života vede jediná cesta: Pojď za mnou, následuj mne!“ „Mám strach vykročit, Pane... To je krok do nejistoty; kam mě povedeš, jaká to bude cesta?“

„Já jsem cesta, i pravda, i život. Kdo mě následuje, má život věčný a přešel již ze smrti do života. Neboť na to jsem přišel, abyste život měli, a to v plnosti.“

„Pane, smiluj se nade mnou a odpusť, že sloužím mrtvému bohu, že spíš nežiji než žiji. Jsem zahleděn do sebe, do svých kšeftů, mám oči a nevidím, uší a neslyším, mám srdce a nemiluji... Chci to zkusit s tebou, Pane, chci tě následovat a učit se od tebe, chci ti věřit...“

„Veliké je tvé rozpoznání i tvá odvah. Staň se ti podle tvé víry, vejdi do radosti mého Otce!“

Petr Hušek

revidováno 2014

Listy M. Jana Husa

85. NĚJAKÉMU KNĚZI

Pokoj Pána našeho Ježíše Krista. Bratře nejmilejší! Bud' pilný v kázání evangelia a čin dílo dobrého evangelisty, povolání své nezanedbej, pracuj jako dobrý Kristův voják: nejprve zbožně a svatě buď živ; potom věrně a správně uč; buď jiným příkladem v dobrém skutku, abys nebyl zahanben v řeči, trestej hříchy a ctnosti doporučuj; těm, kteří zle jsou živi, hroz věčnými tresty, těm pak, kteří jsou věrní a jsou pobožně živi, sli-buj věčné radosti. Každ krátce, avšak s užítkem,¹⁾ a rozvážně rozuměj Písmům svatým. Nejisté a pochybné věci nechtěj nikdy tvrdit, abys nebyl usvědčen od protivníků, kteří se radují, že mohou pomlouvat své bližní a tím i Božím služebníkům způsobit zahanbení. Napomínej k vyznávání víry a přijímání pod obojí způsobou²⁾ těla a krve Kristovy, aby ti, kteří ze svých hříchů učinili opravdové pokání, tím častěji přistupovali k přijímání. Tebe pak napomínám, abys do krčem s hosty nechodil, abys nebyl pro ostatní lidi všedním; nebo čím vzdálenější je kazatel od kamarádství lidí, tím je příjem-nější. Ale proto přece neodpírej svou službu, kterou můžeš prospět jiným. Proti přepychu, jakkoli můžeš, bez přestání kaž; protože to je nejlítější šelma, která pohlcuje lidi, za které trpěla lidská přirozenost Kristova. Proto tě, nejmilejší, zapřísahám, abys před smilstvem utíkal, protože kde budeš chtít pomoci, tam se bude ukrývat. Mladých žen se varuj³⁾ všemi způsoby a ne-věř jejich nábožnosti; protože sv. Augustin říká: Čím je nábožnější, tím je více nakloněna k rozpustilosti (smilstvu), a pod záminkou náboženství ukrývá se lest anebo jed smilstva. Také toho, nejmilejší, buď si vědom, že obcování s nimi zničilo mnohé, které světské působení nemohlo oklamat ani poskvrnit. Také do svého domu pro jakoukoli věc žen nevpuštěj a neměj s nimi častějších rozmluv, což vzbuzuje pohoršení. A ať cokoliv činíš, Boha se boj a přikázání jeho zachovávej; tak půjdeš rovně a nezahyneš, tělo zkro-tíš, svět potupíš, ďábla přemůžeš, v Boha se oblečeš, život nalezneš, jiné upevníš, sebe budeš korunovat korunou slávy, kterou ti dá spravedlivý soudce. Amen.

85. Husův dopis podle vydání Bohumila Mareše (1851 – 1901, evang. farář a církevní historik) z r. 1911 (již 3. vydání), který také připojil vykladačské poznámky, které zde uvádíme. V roce 2015 Husovy dopisy převedeny do současnější češtiny.

85. Jakémusi knězi.
R. ? (1414, 20. října - 4. listopadu.)

Přítomný list Palacký považuje buď za úplně podvržený, aneb aspoň jistě později pozměněný, každým způsobem podezřelý, poněvadž prý jest neuvěřitelné, že by Hus již před r. 1415 užívání kalicha se strany nekneží byl doporučoval. Ale my shle-dáváme tu myšlenky, kteréž neodporují povaze Husově, ba přímo v jiných listech téměř stejnými slovy jsou vyjádřeny, zejména v listech Martinovi č. 49 a 79. Také žádná okolnost není na závadu domněnce, že Hus již před r. 1415 kalich doporučo-val, poněvadž nepochybně Havlík (viz č. 84 a 57), když kalich zaváděl, tak s vědo-mím Husovým a za jeho ještě přítomnosti činil; také nic nebrání sepsání tohoto listu do r. 1415 položití, leč snad svědectví starých sběratelů a vydavatelů listů Husových. V přítomném listě Hus napomíná neznámého kněze, aby pilen byl v učení i dobrém obcování, pochybných věcí aby netvrdil, aby pobádal k přijímání pod obojí způso-bou, aby důstojnost svou před lidmi si zachoval, aby rozpustilost kazil, smilstvu utí-kal, zvlášť mladých žen se bál a přikázání Božího ostříhal.

1) Spasitelně. 2) Viz č. 84. 3) Viz počátky listů 49 a 79.

*Zmužile sobě číňte,
(a posilní Bůh srdce vašeho,) všickni, kteříž naději
máte v Hospodinu.*

Ž 31,25

V úterý 5. dubna 2016 po dlouhé těžké nemoci zemřel v kruhu rodiny

Jan Šimsa

(2. 10. 1929 – 5. 4. 2016)

Působil v Ymce, v Lize lesní moudrosti, Svazu mládeže, v poválečném brigádnickém hnutí, Středoškolském kroužku a na konferencích Akademické Ymky. Vystudoval Akademické gymnázium a Husovu bohosloveckou fakultu. Vedl řadu ymkařských a evangelických brigád. Na vojně byl přeřazen do oddílů PTP. Jako vikář a farář působil na sbo-rech ČCE v Pardubicích, v Praze na Vinohradech, v Klášteře nad Dědi-nou a v Prosetíně. Spoluzaložil hnutí Nové orientace. Na schůzi farář-ského spolku, na jehož činnosti se léta aktivně podílel, veřejně vystoupil proti způsobům, jimiž StB získávala nedobrovolné spolupracovníky. Byl zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské služby. Pracoval pak jako zaměstnanec Ústavu makromolekulární chemie. Podepsal Chartu 77. Zastával se vězňených, podílel se na vydávání samizdatu, přednášel, působil v M-klubu. Sám byl vězněn a nesčetněkrát vyslýchán. Inicioval znovuzaložení Masarykovy společnosti, podílel se na činnosti Občanského fóra v Brně, Hnutí československého porozumění a obno-vení práce sociálně demokratické strany. V roce 1991 byl vyznamenán řádem T. G. Masaryka „za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva“.

(ze smutečního oznámení, které jsme obdrželi od rodiny)

Rozhovor se zahraničním zpravodajem

Odpovídá David Miřejovský

*Bývali jsme zvyklí se s příjmením Miřejovský setkávat v protestantském prostředí především zásluhou dvou bratří, Jana (*1911) a Lubomíra (*1925), kteří byli výraznými osobnostmi. Oba projevovali jednak silný zájem o věci veřejné, zvl. Lubomír (silně ovlivněn J. L. Hromádkou a J. Šimsem) se angažoval na mnoha platformách jako stoupenec křesťanského levicového myšlení, byl např. generálním tajemníkem Křesťanské mírové konference, organizace, která tedy církvím vposledu moc nepomohla, spíše se v mnoha ohledech stala nástrojem prosovětské propagandy); L. Miřejovský snad naivně chtěl stavět mosty mezi různými postoji a směry (ale nejde zde o žádné hodnocení, spíše jen o uvedení toho, že se zde projevoval zájem o politické a společenské dění). Navíc oba bratři, vystudovaní teologové a faráři, byli literárně činní - zvláště s vděčností vzpomínám na Janovu útlou publikaci Víra bez důkazů. Nyní se pravidelně setkáváme se jménem Miřejovský při sledování zpráv České televize. Nezačínal jsem tím úvodem samozřejmě proto, že by šlo o pouhou shodu jmen, David Miřejovský, rovněž člen ČCE, svým způsobem navazuje na ony zmíněné postavy - své předky, když se nám jako zpravodaj snaží zprostředkovávat potřebné informace.*

** Kdy ses rozhodl pro tuto dráhu a co tě na ní hlavně přitahovalo?*

Pro studium žurnalistiky jsem se rozhodl v posledních ročnících gym-názia. Tehdy jsem měl o povolání novináře značně idealistické před-stavy. Netušil jsem tehdy, že noviná-řina je nesmírně časově náročná práce, kdy neexistují víkendy, svát-ky nebo ohraničená pracovní doba. Chtěl jsem zaměstnání, které nebu-de jednotvárné, dovolí mi cestovat a zblízka sledovat důležité události a mluvit se zajímavými lidmi. Tato přání se mi splnila. Vedla k tomu ale opravdu dlouhá cesta.

** Když ses v roce 2012 stal zahraničním zpravodajem na Slovensku, možná se to jevílo jako příjemná etapa. V místě ne až tak vzdáleném od Prahy, s celkem lehkou jazykovou srozumitelností, ve společ-nosti s mentalitou, kterou dost chápeme a ve státě, s kterým nás spojuje společná historie... Nebo nás rozděluje? S jakým očekáváním ses chystal na svou misi? A byla to tvoje volba?*

Nabídku pracovat pro Českou tele-vizi ze Slovenska jsem dostal den před narozením třetího syna. S man-želkou jsme proto museli zvažovat mnoho okolností, nejen pracovních. I když se před nás stavěly a dále staví různé výzvy, je pro nás nejdů-ležitější být jako rodina spolu. Práce zahraničního korespondenta pro Českou televizi chápu jako jeden z nejvyšších vrcholů, které může no-vinář v České republice dosáhnout. Manželka s dětmi mě podpořily a přestěhovaly se se mnou. Předpoklá-dali jsme také, že v Bratislavě bude-me více spolu. Z Prahy jsem často jezdil na služební cesty do vzdále-ných zemí. Ze Slovenska ale vyjíždí-me na natáčení do okolních zemí i většiny balkánských států. Kvůli uprchlické krizi jsem například v loňském roce doma příliš času nestrávil.

** Převládá v tvých neformálních rozho-vorech se Slováky jejich uznání, že ten společný "dům" byl pro ně přínosem, nebo převládají stále důrazy na důvody, které vedly k rozdělení Československa? Velmi záleží na tom, koho člověk potká. Lidé, kteří si přáli rozdělení Čes-koslovenska na začátku devadesá-tých let, stále zdůrazňují především pozitiva samostatnosti. Vlastní stát dnes oceňuje naprostá většina Slová-ků. Velká část z nich na Českoslo-vensko vzpomíná v dobrém. Slováci si navíc, z mnoha důvodů, uchovali silnější vazby na Česko, než má většina české společnosti ke Slovensku.*

** Následující dost bouřlivé roky s problé-my nátlakové migrační vlny, se kterou si Evropa nedovede poradit (a obávám se, že řešení nepříjde ani brzo, ani snadno,*

ani lacino - jestli vůbec přijde!), tě při-vedly takřka každodenně na obrazovky našich televizí. A vidáme tě se zprávami z Maďarska, Rakouska, balkánských ze-mí... Jistě je tvou profesionální povin-ností pravidlově referovat o tom, čeho jsi svědkem. Přesto tě určitě také osobně a citově zasahují události a scény, kterým jsi byl přítomen. Můžeš nám zmínit ně-keré případy, které se tě obzvláště hlu-boce dotkly?

Během roku 2015 jsem na balkánské cestě uprchlíků viděl mnohé situace, které mi dlouho z paměti nezmizí. Na začátku léta panovaly velmi vy-soké teploty a počty běženců ještě nebyly tak vysoké jako v následují-cích měsících. Balkánské státy bě-žencům neposkytovaly téměř žád-nou pomoc a dobrovolníků nebo humanitárních organizací bylo v re-gionu minimum. Lidé putovali skryté lesy, aby se vyhnuli zatčení. Pamatuji si, jak jsme na jihu Maďar-ska našli u silnice dvě rodiny ze Sý-rie s malými dětmi, které ve vedru kolabovaly. Báli jsme se o jejich živo-ty. Darovali jsme jim vodu i jídlo a přivolali pomoc maďarských orgá-nů. Na jiném místě v Srbsku jsme narazili na místo, kde hledali útočiš-tě ti nejchudší uprchlíci. Přežívali v zoufalých podmínkách, neměli už žádné prostředky, ani netušili, kde jsou. Tito lidé se často stávali obětí různých kriminálních skupin. Orga-nizovaný zločin na uprchlících vy-dělával obrovské peníze a netoužil po publicitě. Střetnutí s převaděči patří k mým nejhorším zážitkům za poslední roky.

** Je jasné, že v této době ve zpravodajství převládají pohledy na problémy, které jsou způsobeny migrací tak početné a nesourodé masy lidí, z které má většina našich obyvatel obavy. Přece jsou však představovány i aktivity zejména dobro-volníků, kteří obětavě z naší vlasti cestu-jí do těch nárazníkových oblastí, aby pomohli zmírnit utrpení unavených, vy-hladovělých poutníků. Máš v mysli nějaký výrazný projev lidské solidarity? Na sklonku léta už působilo v bal-kánských zemích tolik humanitár-ních organizací, že nedostatkem ni-kdo z přicházejících netrpěl. Mezi prvními přijížděli na místo dobro-volníci z České republiky. Nakonec tvořili jednu z nejpočetnějších zahra-ničních skupin. Šlo o jednotlivce, ma-lé skupiny přátel i větší výpravy or-ganizované církevními zařízeními.*

** Jak se vyrovnáváš se skutečností, že ofi-ciální stanoviska politiků a úřadů nemu-sí vždy zcela odrážet realitu?*

Vycházím z toho, že nikdo nemá patent na rozum. Jakékoliv vyjádře-ní - ať politika, instituce, nebo úřadu atd. proto dávám do kontrastu s re-levantním oponentním názorem.

Mým úkolem není stranit ani jedno-mu názorovému proudu, ale přinést maximum informací, aby si diváci sami mohli udělat názor.

** Kdo jezdí s tebou, jaké máte zkušenosti s dostáváním se na nebezpečná místa (např. natáčení uprostřed davu rozčle-ných lidí...)?*

Tvořím dvoučlenný štáb s kamera-manem. Musíme se spoléhat sami na sebe. Máme mnoho let zkušenos-tí z krizových situací a oblastí. Pro-blémovým situacím se snažíme předcházet a případné konflik-ty uklidňovat dřív, než přerostou únosnou mez. Je ovšem pravda, že několikrát nám nezbývalo než věřit, že vše dobře dopadne.

Za ochotu odpovídat na mé otázky a pootevřený pohled do práce novi-náře velmi děkuje za sebe i za naše čtenáře

Bohumil Kejr

Inzerce

FARNÍ SBOR ČCE v KARLOVÝCH VA-RECH hledá kazatele s nástupem podle dohody v r. 2016 nebo po-čátkem r. 2017. Jedná se o prospe-rující a funkční sbor městského typu. K dispozici je prostorný byt 3+1, modlitebna přímo ve sboro-vém domě. Bližší podrobnosti na kontaktní adrese sboru.

č. 9

FS ČCE v HUMPOLCI A OPATOVĚ hledají společně faráře na půl úvaz-ku s možností bydlení na faře v Humpolci v bytě 4+1 se zahra-dou. Nástup možný od září 2016. Po stránce provozní a hospodářské jsou nezávislé.

Kontakt:
Pavel Šindler, farář 777 065 911.

č. 10

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2,
Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607,
e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotli-vé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktor: Bohumil Kejr
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů.
Nevyžádané materiály redakce nevra-cí, ani neuschovává.
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p.
bezplatná infolinka České pošty
800 300 302
adresa pro písemný styk:
Česká pošta oddělení periodického tisku
Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@cpost.cz
*Hromadné zásilky: A.L.L.Production
s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9,
tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

JAN HUS V ŠESTI STALETÍCH PROMĚNY HUSOVSKÉ TRADICE OD STŘEDOVĚKU DO SOUČASNOSTI

Velké výročí Husovy smrti v Kostnici se stalo v roce 2015 podnětem pro mnohé akce, které tuto událost připomínaly. Na rozdíl od podobných počínů v minulosti připomínka kostnických událostí již nevyvolávala takové kontroverze. Přesto se v naší společnosti patrně nenajde nikdo, kdo by si pod jménem Jana Husa nebo slovem „husitě“ nebyl schopen vybavit vůbec nic. Povědomí o Husovi a o hnutí, které český reformátor svým vystoupením vyvolal – Husa samotného nelze označit za zakladatele husitského hnutí v pravém slova smyslu, ani za původce určitého uceleného systému „husitské“ teologie – je ovlivněno také tím, jak se na kauzu Jana Husa a husitskou epochu dívaly minulé generace. Úcta k Janu Husovi (spíše v náboženském smyslu) a památka na Jana Husa (převážně v sekulárním smyslu) se formovala na základě dobového společensko-politického a náboženského kontextu a každá generace si svůj vztah k tomuto období českých dějin musela nově formulovat. Přiblížit hlavní zlomy v pohledu na Husa a husitství v průběhu staletí a alespoň v hrubých rysech charakterizovat vrstvy paměti, které dodnes náš pohled ovlivňují, je záměrem tohoto článku.

ÚCTA K JANU HUSOVI V ČESKÝCH ZEMÍCH V DOBÁCH KONFESNÍ PLURALITY

Úcta k Janu Husovi a Jeronýmovi Pražskému začala v Čechách bezprostředně po jejich upálení. V kostelích, spravovaných faráři nakloněnými církevní reformě, se konaly za obě osoby zádušní mše a „kacíři“ z Kostnice byli oslavováni jako mučedníci. Jako akt mučednictví byla interpretována zejména Husova smrt a jeho oddanost do poslední chvíle byla srovnávána s věrností Kristu, s jakou šli na smrt raně křesťanští mučedníci. Podle vzoru oblíbených kázání pod širým nebem, která Hus konal před rokem 1414, se ještě před vypuknutím válečných akcí setkávali na rozličných místech Čech Husovi stoupenci, nazývaní – zprvu pejorativně – husité, a tímto způsobem dále šířili reformní myšlenky. Masová shromáždění za účasti tisíců lidí se často konala na návrších, která byla nyní označována biblickými jmény (Oreb, Tábor). Při těchto „poutích na hory“, v jejichž centru stála bohoslužba, kázali husitští faráři, zpívaly se duchovní písně a přítomní byli povzbuzováni k jednotě a vytrvalosti. I v době po roce 1420, kdy naplno propuklo válečné běsnění a názory na intenzitu a dosah reformy církve se začaly povážlivě štěpit (vedle středního proudu umírněných husitů se etablovali vojensky silní a teologicky radikální Táborité a další skupiny), zůstal Hus jednotlív a respektovanou autoritou. Byl označován za svědka pravdy, který všem Čechům ukázal cestu a za *lux bohemicæ gentis* – světlo českého národa.

Jako původní a charakteristický výraz husitské (později též utrakvistické) identity se rozvinula vzpomínka na upálení Jana Husa a Jeronýma Pražského v den 6. července. Inovovala a novým obsahem naplnila mnohé prvky středověké tradice církevních slavností. Již při prvním výročí Husova upálení byl veřejně čten příběh o jeho mučednické smrti a dopisy psané Husem z Kostnice do Čech. Postupně se ustálily liturgické texty předčítané při této příležitosti i zpívaný písňový repertoár, sestávající jak z textů Husových písní, tak těch, které připomínaly jeho kostnický příběh. V předvečer svátku a v jeho den se konala procesí, při nichž byly nesený korouhve s Husovou postavou. Vývoj úcty k Janu Husovi byl ovlivňován jak politicko-společenskou situací v českých zemích, tak vnitřním vývojem utrakvistické církve. Od konce 15. století byl Husův svátek na pozadí vzrůstající konfrontace s katolickou církví pojímán stále více reprezentativně a jakékoliv jeho rušení ze strany katolíků nebo zeměpanských úředníků bylo chápáno jako nemístná provokace. Výjimkou nebyly ani lokálně omezené pouliční nepokoje mezi oběma tábory.

Kolem roku 1500 dostala úcta k Janu Husovi nový rozměr: v jeho jméno byly zasvěcovány oltáře utrakvistických kostelů, ale i kostelní stavby samotné, jako např. kostel „na Konstanci“ u Hradce Králové. Role Husa jako prvního národního světce se příznačně odrážela v ikonografii. Brzy po upálení obou reformátorů došlo k ustálení jejich obrazového zpodobnění, které se udrželo po převážnou část 15. století. Hus byl zobrazován jako bezvousý a se svatozáří, s kacířskou čepicí a s hranicí, které se staly jeho atributy. Pravděpodobně nejstarší vyobrazení Jana Husa se nalézá v tzv. Martinické bibli a pochází z doby okolo roku 1430. Od poloviny 15. století vznikaly také oltářní obrazy s Janem Husem, nežádka ve spojení se svatým Vojtěchem, patronem pražské arcidiecéze. I přes pravděpodobně relativně autentické zobrazení Husovy podoby na kostelních obrazech se ke konci 15. století prosadila nová typizovaná podoba Jana

Husa, jejímž inspiračním zdrojem se stal nejspíše dřevorez ze Světové kroniky Hartmanna Schedela z roku 1493. Hus začal být ztvárňován jako vousatý učenec s baretem, často stojící u písařského pultu a s knihou (Bibli) v ruce. Poměrně brzy se tato podoba vlivem rychlého šíření knihtisku jako nové formy komunikace prosadila a zdomácněla v domácí i evropské reformační ikonografii, kde se v podstatě bez výraznějších změn udržela až do pozdního 18. století. V této typizované podobě se Husova postava objevuje i v knižní ilustraci utrakvistických a bratrských tisků (zejména kancionálů), přičemž je zřejmé, že na její šíření měl vliv i oběh typografického materiálu, který se k nám většinou dostával z vyspělých tiskařských center západní Evropy, především z Německa. Jinou formou zobrazování Jana Husa byly centrální plotny a medailony s jeho postavou nebo poprsím na slepotiskových knižních vazbách. Husova postava se objevovala jako dekorace také na kostelních zvonech, na kachlích tehdy rozšířených kachlových kamen, mincích a medailích. Podobně se v ikonografii prosadil kalich jako obecně srozumitelný symbol husitského hnutí, od 30. let 15. století i v liturgickém kontextu (při výzdobě sakrálních prostor).

S nástupem luterské reformace dostala Husova úcta nový impuls. V souvislosti s pozorností, jakou životu a dílu Jana Husa věnoval Martin Luther, bylo Husovo vystoupení v českém prostředí zasazováno do nové teologicko-dějinné perspektivy: „Věrný Čech“ začal být chápán jako nástroj, s jehož pomocí Kristus mezi evropskými národy ten český vytrhl jako první z temnot Antikrista. Tento motiv se objevuje ještě u Jana Amose Komenského, nacházíme jej například v jeho dopisu švédskému kancléři Axelu Oxenstiernovi z 11. září 1648. Naproti tomu v táboře konzervativních utrakvistů, kteří hleděli na úspěchy evropské reformace a její šíření v Čechách a na Moravě s nedůvěrou a obavami o udržení své vlastní identity, dostala úcta k Janu Husovi zřetelné národnostní zabarvení.

OD DOB PROTIREFORMACE KE VZNIKU ČESKOSLOVENSKA

Po porážce protestantských stavů v bitvě na Bílé hoře v roce 1620 byla v rámci následující rekatolizace Čech a Moravy úcta k Janu Husovi a veškeré její projevy systematicky potlačovány. Byla odstraňována starší vyobrazení obou českých reformátorů stejně jako husitské symboly, patrně nejznámějším případem je odstranění kalicha a sochy „husitského krále“ Jiříka z Poděbrad z průčelí pražského Týnského chrámu v roce 1623. Mikuláš Dačický zachytil podobné počínání v tomtéž roce i v Kutné Hoře: „Na potupu Čechům, jenž se evangelistického religionu přidrželi, ... vyškrtán jest obličej mistra Jana Husi, mučedníka českého, na jednom oltáříku v kaple minciřské namalovaného, v chrámě Barborském; a v kaple havěřské v témž chrámě vylomen kalich na hrobě kamenném, pěkně vytesaném s obrazem Filipa, biskupa sidonienského.“ Také z kostelních zvonů byla odstraňována dekorace s vyobrazením Jana Husa, nebo ničeny nápisy svědčící o někdejší reformační minulosti. Na uměleckých projevech doby baroka se objevoval Hus již jen ve výrazně negativním světle: ve společnosti kacířů.

Určitá forma úcty k Janu Husovi se udržovala v zemi jen mezi tajnými nekatolíky a zejména pak mezi exulanty, kteří hledali útočiště v okolních zemích a v 18. století často nazývali své nově vybudované osady podle dřívějších husitských lokalit (Husinec u Střelína nebo Friedrichův Tábor u Kempenu ve Slezsku, obě místa byla založena v roce 1749), nebo sakrální stavby podle Betlémské kaple v Praze (Bethlehemschapelle v Berlíně-Neuköllnu). V představách domácího lidu, který byl po dlouhou dobu odkázán jen na příležitostný a improvizovaný kult spjatý s někdejší nekatolickým vyznáním, se pak vzpomínky generací na život a dílo Jana Husa již značně rozostřovaly. Hus pro ně byl chudým a spravedlivým člověkem, který musel po celý svůj život snášet útrapy od zlomyslných boháčů a mocných tohoto světa, než byl nakonec pro Boží pravdu upálen.

Teprve v době vlády císaře Josefa II. se opět objevily prvky pozitivního oceňování Jana Husa. Husitství se stalo předmětem vědeckého zájmu prvních osvěcenských a obrozeneckých historiků (Kašpar Royko, František Martin Pelcl). V souvislosti s rostoucí náboženskou tolerancí doby osvěcenství byl Hus nově vnímán a oceňován jako předchůdce josefínských církevních reforem, jako mučedník za svobodu svědomí a jako patriot. Stranou pozornosti nezůstaly ani jazykové a literární kvality jeho díla (Josef Dobrovský). V době napoleonských válek podporovala vídeňská vláda dokonce čistě vlasteneckou formu vzpomínky na vojenské úspěchy husitů a jejich symbol, válečníka Jana Žižku z Trocnova, s cílem motivovat poddané

habsburské monarchie k odporu vůči Napoleonovi. Během revolučního roku 1848 se Jan Hus etabloval jako hrdina českého národního hnutí. Toto postavení mu zajistil historik František Palacký ve svých monumentálních *Dějínách národu českého v Čechách a na Moravě*. Se zřetelnými sympatiemi v nich vylíčil životní osudy Jana Husa a husitství samotné představil dokonce jako vrchol slovansko-českých dějin a rozhodující krok lidstva na cestě od despotie ke svobodě.

Ve druhé polovině 60. let 19. století, po krátkém období rakouského neoabsolutismu, se husitství dočkalo ještě větší pozornosti při formování české národnostní ideologie. V roce 1868 vyvrcholilo hnutí velkých lidových shromáždění, tzv. táborů lidu, pořádaných na místech, která měla skutečný nebo jen domnělý vztah k husitství. S tím se ruku v ruce rychle rozvíjely nové lokální husitské tradice. Vedle podniků, jichž se účastnily mnohatisícové zástupy, měla zvláštní význam „pouť“ do Kostnice. Tam se ve výše uvedeném roce z podnětu časopisu *Svoboda* na někdejšími místě Husova upálení shromáždilo ke vzpomínce na českého reformátora nejméně 300 osobností českého veřejného života. O rok později dorazilo ke vzpomínkové akci, konané při příležitosti domnělého 500letého výročí Husova narození, k tzv. národní pouti do jihočeského Husince okolo padesáti tisíc osob. Předmětem zvláštní pozornosti, až úcty, se stávala místa spojená s Husovým životem. Byla to jednak Husova „rodná světnička“ v Husinci (lokalizovaná ovšem na základě lidové tradice), nebo místo Betlémské kaple v Praze. K jiným formám posilování kolektivní paměti patřilo od poslední čtvrtiny 19. století budování Husových pomníků. První z nich byl odhalen v Jičíně v roce 1872, v následujících desetiletích pak na řadě dalších míst. V reakci na konfrontační výrok knížete Karla Schwarzenberga, pronesený v roce 1889 před českým zemským sněmem (husité byli prý jen pouhou „bandou lupičů a žhářů“), vznikla idea vybudování Husova pomníku také v Praze. Po vášnivých diskusích bylo za vhodnou lokalitu k tomuto účelu vybráno Staroměstské náměstí. Sousolí podle návrhu Ladislava Šalouna bylo ovšem dokončeno teprve v době první světové války a odhaleno roku 1915 v souvislosti s pětistým výročím Husova upálení. Zvláštní program v den 6. července byl pochopitelně důležitou součástí památky na Jana Husa. Jeho pevným rámcem byla slavnostní řeč s navazující přednáškou popularizačního charakteru, zpěv písní – zejména válečné písně husitů *Ktož jsú Boží bojovníci*, slavnostní dekorace za použití zemských barev (červené a bílé), instalace obrazů s Janem Husem, osvětlení veřejných budov i soukromých domů, ohňostroj a zapalování ohňů (na památku kostnické hranice) na vyvýšeninách v okolí měst, kde se slavnosti konaly. Nechyběla ani zábavní pyrotechnika, jejíž odbyť měly zajistit někdy až morbidní slogany, nabízející např. „Husův oheň“. Upálení Jana Husa, resp. jeho proces se stával také vděčným námětem seriózních uměleckých projevů, zejména historické malby (Václav Brožík).

Intenzivní a masově podporovanou památku na Jana Husa však na straně druhé nijak nevyvažoval odborný zájem o tohoto reformátora ze strany historiků. Když v roce 1869 vyhlásil Slovanský dobročinný výbor v Petrohradě z podnětu Františka

Palackého cenu za nejlepší historický spis o Husově životě a díle, předložený ve slovanské řeči, nepřihlásil se ani jeden uchazeč z Čech nebo Moravy. První česká Husova biografie vyšla teprve v roce 1915 a jejím autorem byl příznačně katolík, Jan Evangelista Sedlák, teolog působící na brněnském biskupském semináři.

Nacionalizace Husovy památky v Čechách narážela ale i na silnou kritiku. Evangelická inteligence hlasitě odmítala sekularizovanou formu akcí konaných na Husovu památku, především těch, které se odehrávaly v režii národně liberální strany Mladočechů. V roce 1903 byla proto českými protestanty založena *Kostnická jednota* se záměrem podporovat rozvoj husitských a bratrských tradic popularizační formou, nezkreslenou dobovou národnostně konfrontační optikou, a upozorňovat na duchovní (křesťanský) základ domácí reformace. Její odbor byl do relativně nedávné doby činný i v Kutné Hoře a zdejší vzpomínkové akce na Jana Husa mají ještě někteří občané staršího data narození v živé paměti. Jiné důrazy památky na Jana Husa přicházely ke slovu v tzv. svobodných církvích, tedy těch, které se u nás formovaly až v průběhu poslední čtvrtiny 19. století na základě vládou vydaného Protestantského patentu (1861). V tomto prostředí byl Hus pojímán především jako svědek a následovník Ježíše Krista a „lidový evangelista“; neskrývaným motivem při organizování akcí konaných k Husově památce, byl očekávaný misijní úspěch, tedy získávání nových věřících.

Na konci 19. století využil společensko-kritický a národnostně-emancipační potenciál Husovy památky pro svůj program český filozof a politik Tomáš Garrigue Masaryk. Formuloval smysl českých dějin jako konflikt mezi principy reformace a protireformace, přičemž oba termíny silně ideologizoval. V reformaci spatřoval náboženskou a mravní opravdovost a baštu národní identity proti germanizačním tendencím. Protireformaci naproti tomu identifikoval s politickým programem Habsburků, který zostřeně vnímal jako absolutismus a germanizaci: „Naše národní obrození je pokračování idejí reformních, za něž Hus podstoupil smrt mučednickou.“ Náboženství bylo pro Masaryka úzce spjato s naplňováním etického a morálního kodexu, který v Husově vystoupení inovativně rozkrýval. Motto *„Pravda vítězí“* (inspirováno husitským heslem *Veritas Domini super omnia vincit* – *Pravda Páně vítězí nade vším*), které se za doby první republiky stalo součástí prezidentské standarty, odráželo Masarykovu ideu pokroku, který měl mít náboženský, duchovní základ, stejně jako jeho pevné přesvědčení, že ve světových dějinách se nezahlátněle musí prosadit „Boží řád“ a „Boží pravda“. Proto nemůže již překvapit, když si Masaryk po vypuknutí první světové války zvolil datum 6. července 1915 jako den pro osobní vyhlášení války rakouské monarchii. S tím se pojí i jeho zdůrazňování vojenských úspěchů starých husitů, které měly motivovat československé legie při jejich boji za samostatný stát.

Vyložte mi sen této noci …

Připomenu vám sen, který měl Jan Hus ve vězení v noci ze 4. na 5. března 1415. Napsal o tom v dopise svému nejvěrnějšímu příteli, Janovi z Chlumu: Vyložte mi sen této noci: Spatřil jsem, jak prelátí chtěli v Betlémě zničit všechny obrazy Kristovy a také je již ničili. Následujícího dne jsem vstal a spatřil jsem mnoho malířů, kteří zhotovili ještě více a krásnějších obrazů, na něž jsem patřil s radostí. Malíři pak s četným zástupem pravili: "Nechť přijdou biskupové a kněží a zničí nám je!" Nad tím se radovali mnozí zástupové a já s nimi. Když pak jsem procitl, poznal jsem, že se usmívám.

Sny jsou důležité, máme je v Bibli a stojí na nich i základy moderního psychologického pojetí člověka s jeho vědomím a nevědomím. Vzpomeňme si na Freudův výklad snů! I Jan Hus tedy viděl, že jeho sen je důležitý.

Pro výklad snu je důležitá situace, v níž se člověku zdá. Přibližím ji několika větami: Hus nechal na zdi Betlémské kaple vypsat v latině texty o šesti bludech. Štěpán Pálec, někdejší Husův přítel a v Kostnici úhlavní nepřítel, byl jimi tak rozrušen, že je chtěl nechat zničit. To vyvolalo Husovy úzkostné sny.

Jenže sny mají ještě širší dosah - vypovídají totiž o tom, co si člověk uvnitř přeje - a snad i něco o budoucnosti, co ve svém nevědomí tuší, protože nevědomí si lépe uvědomuje následky některých současných dějů než vědomí. Sny však mluví řečí symbolů. Poslyšte, jak Husovy sny vyložil rytíř Jan z Chlumu: Obraz Kristův na stěnách vymalovaný je jeho život, hodný následování. Rovněž Písmo svaté nezničitelné, tamtéž napsané. A to obojí se pokoušejí nepřítelé kříže Kristova zničit navečer, kdy slunce spravedlnosti jim zajde, čímž se myslí jejich převrácený život, a mají za to, že obojí v paměti lidu v zapomenutí padne. Ale druhý den, když slunce spravedlnosti vyjde, kazatelé obojí skvěleji obnovují a malují, co v uši mluveno a téměř již v zapomenutí kleslo, po domech hlásající. A z toho všeho vzejde mezi lidem velká radost. A přestože byl Hus vydán, složil své slabé tělo a byl ponížen, přece v budoucnosti s tím, jenž přebývá na nebesích, jako kdyby ze sna tohoto bídného života procitl, posměch si bude činiti z těch ničitelů obrazů a zároveň Písma. Ba snad i nyní s Božím dopuštěním ony obrazy a ono Písmo obci a milým svým přátelům s největší horlivostí jasněji obnoví a vymaluje.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se husitská tradice logicky stala součástí státní ideologie, jak názorně ukazuje i Masarykův výrok „Tábor je náš program“. Dobové, národnostně zabarvené a větší nebo menší měrou nábožensky podmíněné tužby pak byly v masovém měřítku vyjádřeny vznikem *Československé církve* (v roce 1971 přijala do svého názvu i přívlastek „husitská“) a přestupovým hnutím. Ideologizující a státotvorně orientovaná recepce husitství měla ovšem i konfliktní potenciál. Většina obyvatelstva se totiž nadále hlásila ke katolické církvi. Kritické hlasy katolických intelektuálů, například Jaroslava Durycha nebo Josefa Pekaře, varovaly před instrumentalizací a zneužitím Husovy postavy pro dobové politické účely. Když se stal 6. červenec v roce 1925 na základě zákonného rozhodnutí státním svátkem a Masaryk nechal v tento den na Pražském hradě vyvěsit husitskou zástavu, došlo k diplomatické roztržce s Vatikánem, urovnané teprve po několika letech. Ve 30. letech 20. století, když začala být, zjevně v reakci na opojení husitstvím, zdůrazňována role svatého Václava jako zakladatele českého státu a jako patrona české země, Husův kult oslabil. Teprve bezprostředně před vypuknutím druhé světové války, v době ohrožení územní integrity státu, byla husitská tradice opět akcentována. Další vývoj památky na Jana Husa byl citelně poznamenán totalitními režimy.

HUS A HUSITSTVÍ VE DVACÁTÉM STOLETÍ A V SOUČASNOSTI

Jakkoliv byla památka na Jana Husa v době Protektorátu Čechy a Moravy (1939–1945) z pochopitelných důvodů silně potlačována, po skončení druhé světové války opět získala na síle, avšak v jiném kontextu a s použitím nových forem. Představitelé komunistické ideologie si husitskou tradici úspěšně přivlastnili a nelze popřít, že k tomu měli předem připravenou půdu. Levicově orientovaní politici a publicisté vnímali husity již od konce 19. století jako revolucionáře a bojovníky za sociální pokrok, tedy do značné míry jako své předchůdce. Pro sociální demokraty byl Jan Hus první, kdo se pokusil o „socializaci Boha ve prospěch všech lidí“. Také reformátorův sociální původ jej vlastně již předurčil pro roli ikony chudých v boji proti bohatým. Novým ideologům přišel k dobru i antiklerikální akcent Husovy památky, stejně jako onen národnostní, který na Husovi ulpíval v důsledku národnostní konkurence mezi Čechy a Němci i v době první republiky.

Nejvýznamnější příspěvek pro marxistickou ideologizaci husitství vykonal Zdeněk Nejedlý, první a dlouholetý československý ministr kultury, do své smrti v roce 1962 prezident Československé akademie věd. Hus byl pro něj „první revolucionář nového věku“ a „národní hrdina“. V roce 1950 Nejedlý inicioval novou výstavbu Betlémské kaple v Praze, jejíž budova v 18. století zanikla, avšak její základové a z části i obvodové zdi byly objeveny v roce 1919. Tato zcela sekulární iniciati­va měla být důkazem péče o husitskou tradici ze strany komu-

Jenže Husovy sny se splnily i ve skutečnosti: Betlémská kaple byla nakonec zbořena - a poté obnovena a její stěny vymalová­ny obrazy z Jenského kodexu. V současnosti patří Betlémská kaple ČVUT - a dnes se v ní odehrávají bohoslužby. Usmíval by se nad tím Hus? Kdybychom se vrátili k malbám na stěnách Betlémské kaple, byly tam vybrány takové, které zrcadlí dobu malby - 50. léta, takže působí také protikatolicky a trochu komunisticky. Ale nezapomeňme, že Hus byl také věrný katolík! A vůbec, jak by viděl naši dnešní situaci Jan Hus, kdyby procitl? Libilo by se mu, že má tolik soch a že se jeho památka stále připomíná? Některé sochy má Hus dokonce mezi indiány v Jižní Americe, kde působí Jednota bratrská, která na něj také navazuje. Myslím, že ani ne - vždyť si nebuďoval kult osobnosti, sám ze sebe si dělal legraci, dopisy končil slovy: Pamatujte na husu, přátelé moji!

Naopak si myslím, že by se Husovi líbilo i ledacos, co se dnes děje v katolické církvi. Hus bojoval proti zbohatlictví církevních hodnostářů, stejně jako papež František. Když psal z vězení 4. ledna 1415 Janovi z Chlumu ohledně večere Páně pod obojí, doporučoval: “může-li to býti, pokuste se, aby bylo povoleno podávati alespoň těm, kdo by o to ze zbožnosti požádali s nále­žitým uvážením okolností.” Tak to katolická církev učí po 2. vatikánském koncilu. Hus by tedy asi dnes nebyl protikatolík. Co by se mu líbilo na evangelích a husitech? Určitě důraz na kázané slovo, vždyť Hus proslul jako kazatel, všade se za ním táhly davy. S tím, že se faráři žení, by se musel asi vyrovnávat, ale snášel by to nejspíše lépe než kněžský konkubinát, proti němuž mluvil. (Hus žil osobním životem jako dnešní vzorný katolický kněz.)Hus vystupoval proti světské moci církve a jejímu bohatství, kterou viděl v protikladu s chudým Kristem. Vystupoval ale i proti boháčům, kteří neberou ohled na chudé - třeba v kázání o boháči a Lazarovi. Kdyby Hus procitnul ze svého 600 let dlouhého spánku, co by chtěl, aby stálo na stěnách Betlémské kaple dnes? Určitě by to byl sociální apel - A domní­vám se, že by to bylo i poselství víry: Třeba podobné tomu, které vyjádřil Komenský: Národe český, vrať se ke Kristu! Amen.

Mikuláš Vymětal

nistické moci. Do konceptu ideologizované kulturní propagandy bylo přejato i dílo českého spisovatele Aloise Jiráska, vlivnými se staly zejména jeho romány *Proti všem* (1892/93) a *Jan Hus* (1911). Jiráskův beletristický pohled pak silně ovlivnil oficiálně propagované pojetí husitství, které našlo svůj výraz v působivé filmové trilogii *Jan Hus*, *Jan Žižka a Proti všem* (1954–1957) režiséra Otakara Vávry.

Čtvrtstoletí po politickém obratu k demokracii v roce 1989, při němž zažily renesanci některé elementy Masarykovy politické tradice první Československé republiky (Václav Havel: „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí“) se ukazuje, že vztah velké části české společnosti k husitství je stále silně zatížen pokřivenými interpretacemi minulosti. Na církevní rovině došlo v poměrně široké ekumenické shodě k serióznímu poku­su o prozkoumání Husova úsilí o reformu církve. V roce 1993 vznikla „Komise pro studium problematiky spojené s osobností a dílem M. Jana Husa při České biskupské konferenci“ a výsledky její práce byly prezentovány na mezinárodních konferencích (1993 v německém Bayreuthu a v roce 1999 na Lateránské univerzitě ve Vatikánu) i v odborných publikacích. Husovo úsilí o reformu církve, která v době vrcholného středo­věku procházela těžkou krizí, pozitivně zhodnotili nakonec i nejvyšší představitelé katolické církve (Jan Pavel II. a František). Pozoruhodně okomentoval vztah české společnosti k Janu Husovi katolický teolog Tomáš Halík, který v roce 1999 prohlásil, že Jan Hus je, jako každá velká osobnost dějin, „projekčním plátnem, na něž si různé skupiny a názorové proudy v průběhu dějin promítaly své ideály, ale i své obrazy nepřítele“.

LITERATURA K TÉMATU:

Toto pojednání vychází z textu, vytvořeného pro německou publikaci, která byla věnována „místům náboženské paměti“ v zemích středovýchodní Evropy: Jiří Just, *Jan Hus*. In: Religiöse Erinnerungsorte in Ostmitteleuropa. Konstitution und Konkurrenz im nationen- und epochenübergreifenden Zugriff. Vyd. Joachim Bahlcke – Stefan Rohdewald – Thomas Wunsch. Berlin 2013, s. 637–648. Bližší poučení o naznačených problémech může čtenář nalézt v těchto dílech a studiích (řazeno chronologicky): Tomáš G. Masaryk, *Jan Hus, naše obrození a naše reformace*. Praha 1896; Kamil Krofta et al., *Mistr Jan Hus v životě a památkách českého lidu*. Praha 1915; Jaroslav Purš, *Tábory v českých zemích 1868–1871*. In: Československý časopis historický 6 (1958), s. 234–266, 446–470, 661–690; Jiří Rak, *Bývali Čechové*. Jinočany 1994; Joanna Królak, *Hus na trybunie. Tradycje narodo­we wczeskiej powieści historycznej okresu realizmu socjalistycznego*. Warszawa 2004; Jan Galandauer, 6.7.1915. *Pomník Mistra Jana Husa. Český symbol ze žuly a bronzu*. Praha 2008; Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (vyd.), *Umění české reformace*. Praha 2010.

Jiří Just

Řekli o husitství

František Palacký:

“Nic nebylo jejich úmyslům vzdálenější než útok a válka; ne oni, ale jejich protivníci vyvolali krveprolití a hrůzy ničení. Oni byli první v Evropě, kdo ne pro pozemský majetek, ne pro světskou moc a vládu, ale na ochranu ohrožených nejvyšších lidských statků, práva na sebeurčení a svobody svědomí, jen z donucení sáhli ke zbrani a strašlivý dlouhý boj proti celému ostatnímu světu, který nezamýšlel nic menšího než jejich úplné vyhubení, nejen přijali, ale podivu­hodně vítězně dovršili.“

Josef Pekař:

“Liší-li se má práce v pojmání české revoluce náboženské, v tom především táborství, v nejednom směru od obrazu kresleného velmistrem naší vědy Františ­kem Palackým, je to možno vysvětlit především veli­kým rozdílem časovým, jenž dělí od sebe obojí konstrukci. Velikost husitství, jeho pathos i jeho ethos je právě v jeho goticko-středověké základně a povaze; ve všem tom stojí nepochybně výše než německý protes­tantismus, jemuž razil cestu rozličně a jenž nepřestá­vá býti středověkem, třeba že byl již prolomen myš­lenkami renesance.“

František Šmahel:

“Husitství pro mne vždy bylo součástí obecných dějin, a proto jsem předem upustil od hledání jeho smyslu pro české dějiny. Nebylo také mým záměrem psát dílo pro každého a tím méně pak promlouvat přes historii k minulému nebo současnému dnešku. Je-li a má-li zůstat historie vědeckým poznáním, ani nelze dbát na všechny. Tím více to platí dnes, kdy se husitství stalo terčem posměšků i kritických výtek a kdy největší z českých snů o lepším světě znovu doplácí na svou osudovou nadčasovost.“

www.husitstvi.cz